

Universitätsbibliothek Paderborn

Decisiones Practicæ Casuum Conscientiæ Selectorum In Praxi, Et Foro Interno Quotidie Occurrentium, Omnibusque, Præsertim Ecclesiasticis, Qui Sui, Et Aliorum Curam Gerunt, Perutilium, Resolutorum

Pars Altera Decisionum Practicarum Casuum Conscientiæ Selectorum In
Praxi, Et Foro Interno Quotidie Occurrentium, Omnibusque, Præsertim
Ecclesiasticis, Qui Sui, Et Aliorum Curam Gerunt, Perutilium, Resolutorum

Leonardelli, Bonaventura

Augustæ Vindelicorum ; Græcii, 1739

Q. 1. An qui, simulatâ paupertate, Eleemosynas à populo accipit, alioquin
eas illi non daturò, teneatur ad restitutionem, & si tenetur, an restitutio
facienda sit ipsi danti, an verò pauperibus?

urn:nbn:de:hbz:466:1-41144

C A S U S V.

De Eleemofyna per dolum obtenta, & contractu
dolose inito.

Pauperius Opifex, licet ex propriis mediis, & laborando se commodè sustentare poffet, laborare tamen valens, fed nolens, mendicare non erubescit, fed ostiatim Eleemofynam colligit, quam ut liberaliorem obtineat, filiam, quam secum circumducit, à Dæmone obsessam fingit.

QUÆR. I. An qui, simulata paupertate, Eleemofynas à populo accipit, alioquin eas illi non daturò, teneatur ad restitutionem? etsi tenetur, an restitutio faciendâ sit ipsi danti, an vero pauperibus?

QUÆR. II. An, & qualis dolus vel error, dans causam contractui, sed non versans circa rei substantiam, vitiet contractum?

QUÆR. III. An qui denegavit Eleemofynam pauperi extremè indigenti, cui tenebatur succurrere, teneatur, transacta necessitate, aliquid postea restituere?

29 **A**D I. Q. Notandum est, dolum ac deceptionem aliquando versari circa causam finalem & motivum principale, aliquando circa causam impulsivam. Tunc dolus dicitur versari circa causam finalem, quando disponens non disposuisset, si dolus adhibitus non fuisset; versari verò circa causam impulsivam dicitur, quando quis cessante eo dolo dedisset quidem, vel emississet, sed non ita libenter aut non ita facile, vel tam citò. Quod si sit causa extrinseca seu impulsiva tantum, movet quidem voluntatem

R. P. Leonardelli Soc. Jesu,

in genere causæ finalis, adeò ut nisi eâ voluntas impelleretur, lapè non vellet, vel contrarium fieri vellet, non tamen movet principaliter, sicut tamen movet causa finalis, principalis; nam causa Propriè finalis, ac principalis movet per se voluntatem, tanquam substantialis pars objecti ejus, ut notat Laym. ideoque ex se sufficiens est ad disponendam voluntatem, postquam excitata est ad volendum, ut velit suum actum firmum, & efficacem esse, si causa seu motivum illud principale subsistat, etsi alia adjuncta & secundaria non subsistant: Unde fit, ut

E si

si eleemosyna data sit homini hæretico, simulanti se catholicum, subsistat donatio, utpote, quæ principaliter facta est intuitu paupertatis, & misericordiæ, licet donator non dedisset, si simulatio ei prius innotuisset.

Notandum 2. Dolum vel errorem subinde dare causam donationi, & contractui; subinde incidere duntaxat in donationem, & contractus. Donationi, & contractui causam dare tunc dicitur, quando donans non erat donaturus, vel emens non empturus, nisi deceptio, & dolus, vel error intervenisset, ita ut ab his donans ad donandum, vel contrahens ad contrahendum fuerit inductus, ut si quis equum emat, illum non empturus, si sciret illum esse inutilem ad cursum, & immorigerum, vel si eleemosynam des propter paupertatem, aut vitæ sanctitatem, quam alteri inesse arbitraris, alias non daturus; ubi ea paupertas, aut vitæ sanctitas causa est talis donationis, seu eleemosynæ. Incidere in contractum tunc dicitur deceptio, dolus, vel error, quando etiam cognito dolo, vel errore deceptus nihilominus contractum initurus fuisset, licet non eodem modo, vel tanto pretio aut tam promptè, & libenter, nisi dolo fuisset inductus. Porro dolus duplici modo intervenire potest in contractibus, uno, per alterum dolosè contrahen-

tem: altero modo, per tertium aliquem v.g. proxenctam, ignaris contrahentibus. His notatis.

Ad Q. I. primum membrum. 30
R. I. Accepta per simulationem, & dolum versantem circa causam finalem, & principale motivum restituenda esse. Ita communis cum Navar. *cap. 17. n. 107.* Medin. *q. 22. de rest.* Molin. *D. 209.* Lug. *D. 22. S. 6.* Vasque *de rest. Cap. 7. dub. 10.* Less. *l. 2. c. 17. dub. 5.* Bonac. *D. 3. q. 1. p. 2.* Azor. aliisque. Ratio est, quia intentio finis, & motivi principalis determinat actum electionis, ipsaque electio omnem vim, & mensuram suam accipit à fine, qui proin finis, & motivum principale promittentis & donantis meritò resolvitur in conditionem, v. g. dono tibi, si pauper es, quia consanguineus es, id est. dono tibi, si pauper es, si consanguineus es &c. dispositio autem facta sub conditione non subsistit, nec obligat, nisi sub tali conditione, eaque subsistente, & impleta. Unde Videtur dicendum in rigore speculativo, Pauperium opificem non posse ita accepta retinere, eò quòd dolus, & error commissus hîc fuerit circa ipsam substantiam, seu circa causam finalem, & principale motivum, scilicet circa ipsum Pauperium ita se pauperem simulantem, cujus paupertatem donantes hac ratione solummodò sublevare volebant, & intendebant: ergò involun-

luntaria, & nulla fuit donatio, utpote facta ob causam finalem motivam existimatam, non tamen subsistentem. Conf. quia talis deceptio dedit causam donationi: ergò, ut donantibus illata injuria reparetur, facienda erit acceptorum restitutio, tanquam datorum ob causam, causam non secutam. Nihilominus.

31 R. 2. Loquendo saltem de eleemosyna ordinaria, quæ communiter pauperibus largiri solet, posse pauperium retinere sic accepta, & collecta, nec pro praxi obligandum esse ad illorum restitutionem. Ita Molina D. 210. Less. l. 2. cap. 18. dub. 17. Vasquez l. c. Navar. l. c. Bonac. l. c. aliique. Ratio est, quia dantes eleemosynam consuetam, etsi animo sint ita constituti, ut non darent, si fraudem cognoscerent, non tamen ita comparati esse creduntur, ut nolint donationem subsistere, & rei datæ restitutionem fieri; plurimi enim sunt, qui licet non darent, si fictionem scirent, posito tamen, quod dederint, attentaque parva quantitate, quam quisque dat, volunt validam esse donationem, præsertim si accipiens dives non sit, & res accepta jam sit consumpta, non curantes, nec volentes restitutionem fieri, ex eo vel maximè, quòd ex una parte ipsi dantes idem meritum apud Deum habuerint, ac si causa, ob quam eleemosynam dede-

runt, ementita, non fuisset; ex altera verò parte restitutio hæc sit admodum difficilis deceptoribus, & sæpe vix moraliter possibilis; Ut adeò præsumendum non sit, dantem velle, ut qui ita accipit, restituere teneatur, quasi condonetur tunc eleemosyna ex præsumpta voluntate ejus, qui dedit, validaque efficiatur ad effectum, ut accipiens restituere non teneatur.

Dixi supra saltem loquendo de Eleemosyna ordinaria. Nam aliud sentiendum foret, si hæc extraordinaria esset, & quantitas fraudibus obtenta valde magna, ac notabilis, ita ut ex concurrentibus circumstantiis & supposita petitionum fictione, actualis, aut quasi habitualis donandi animus nullatenus erui, aut præsumi posset.

Ad secundam. Q. 1. membrum, 32 an, quando ob dolum, & deceptionem præstanda est acceptorum restitutio, facienda ea sit ipsi danti, quando constat quisnam is sit, an verò acceptum pauperibus, aliisque piis operibus sit applicandum, non convenit inter DD. Non esse faciendam danti, sed pauperibus, affirmant Navar. citt. Molina citt. D. 210. Medina Adrian. Cajetan. aliique. Rationem dant; quia cum talis eleemosyna intuitu honoris Divini, & cælestis gloriæ mercedem facta sit, isque, qui illam de-

dit, meritum, & satisfactionem fit consecutus, tanquam pecunia, quæ jam Christi est, habenda est, cujus dominium cum in accipientem non transiverit, ea in subsidium pauperum eroganda est, quibus à dantibus jam prius fuit destinata. Contrà verò restitutionem præstandam esse ipsimet danti, contendunt sicut *de Just. q. 7. a. 3. ad 4.* Bonac. l. c. Less. Rebell. & alii. Ratio est quia ipse dans dominium à se non transtulit in Christum, aliumve, sed amore Christi rem tradidit tali personæ, sub conditione, quæ conditio non subsistit, atque adeò ea non impleta dominium permansit in dante, cui proin, tanquam domino, res est restituenda.

33 Sententia hæc in rigore juridico loquendo, non displicet. Nilominus in praxi & regulariter magis placet opposita, saltem si eleemosynæ quantitas non sit admodum magna. Ratio est, tum quia sententia hæc communior est: tum quia in praxi restitutio hæc non sine magna difficultate & cum modico cujusque dantis emolumento fieri potest, præsertim si multi sint, qui eleemosynam, & quidem non in magna quantitate, sunt elargiti: de quibus proin singulis præsumendum est, quemadmodum amore Christi & paupertatis alienæ sublevandæ eleemosynam dederunt, ita voluntatem eorum esse, ut amo-

re ejusdem Christi, & misericordiæ eadem inter pauperes distribuatur, quibus aliàs ex bona intentione fuerat destinata.

Ad 2. Q. Satis certum est, 34 quando dolus est duntaxat concomitans, nec dat causam contractui, sed solum incidit in contractum, etiam si ab altero contractuum commissus sit, contractum non reddi infirmum, aut infirmandum, sed in utroque foro validum, & firmum esse, etiam de jure positivo, ut passim docent DD. cum Molin. *D. 352.* & Sylv. *V. culpa. q. 7.* & patet ex *l. si quis 9. princ. ff. de dolo. & l. Julianus 13. §. si venditor 4. & §. seq. ff. de action. empt.* Ratio est, quia dolus iste consensum substantialem contractus non aufert, cum intentionem contrahentis non afficiat, utpote qui etiam dolo absente nihilominus consensisset, & conxisset, ut si emissi vinum Autriacum, persuasus esse Rhenanum, quod tamen emissus, etsi non ignorasset. Atque adeò, dolus hic naturali jure validum contractum relinquit, qui proin cum nec à jure positivo irritetur, nec dolus sit causa contractus, non est, cur hic infirmari debeat, etiam post acquisitam scientiam veritatis. Interim tamen decepto adversus decipientem actio competit, ut solvat, quanti interest, dolum adhiberum non fuisse. Pariter satis certum est apud Pal. *11. 14. D. 2.*